

זה, אפילו כסף על נחושת [שדומה לפדיון יותר מחילול כסף על כסף?]

והא תנן במעשר שני [פ"ב מ"ו]: סלע של מעשר שני ושל חולין שנתערבו והוא רוצה להוציא את הסלע של חולין חוץ לירושלים, ואינו יודע איזהו, כיצד הוא עושה?

מביא בסלע מעות — מביא מעות של נחושת בשווייה של סלע כסף [בתוספת חומש — אם המעשר שלו, כי בפדייה צריך להוסיף חומש⁽¹³⁾], ואומר: כל מקום שישנה סלע של מעשר שני הרי היא מחוללת על מעות הללו. נמצאו שני הסלעים חולין, ומעות הנחושת מעשר שני.

ואחר כך זכור את הסלע היפה שבהן, וחוזר ומחללו את מעות הנחושת עליה, על הסלע היפה. נמצא שהסלע היפה מעשר שני, והסלע השנייה ומעות הנחושת הם חולין כבראשונה,

ולפיכך הזקיקוהו לכל זה, לחלל תחילה את א-11 הסלע במעות, ולחזור ולחלל את המעות בסלע היפה, ולא אמרו, שיטול תיכף את הסלע היפה שבהן ויאמר: "אם זו של מעשר, הרי טוב, ואם זו של חולין, הרי של מעשר מחוללת על סלע זו".

מפני שאמרו חכמים: מחללין אותו כסף על נחשת מדוחק — בשעת הדוחק, כשאינן לו דרך אחרת, מותר לחלל כסף על נחושת, אבל כסף על כסף אין מחללים אפילו מדוחק⁽⁴⁾, שאין זה דרך חילול.

תורה? והרי שנינו כי רבי מאיר מיקל בפדיון מעשר שני של דמאי שהוא מדרבנן ואינו מחשיבו כמעשר ודאי שחיובו מן התורה.

ששנינו במשנה בדמאי [פ"א מ"ב]: אם יש לו מטבע הקדוש בקדושת מעשר שני של דמאי והוא זקוק לו, מחללין אותו מטבע כסף שיש בו קדושת מעשר שני של דמאי, על מטבע כסף [של חולין] שיש לו במקום אחר, והכסף הראשון יוצא לחולין, וקדושת המעשר חלה על הכסף השני. וכן יכול לחלל מעות נחושת על מעות של נחושת.

ומטבע כסף מחללים גם על מטבע נחושת, ונחושת אפשר לחלל על הפירות אפילו חוץ לירושלים [שאינו מקום אכילתם, כי אי אפשר לאוכלם אלא בירושלים], ואחרי שפדה את מטבע הנחושת בפירות, ויחזור ויפדה את הפירות במטבע כסף, ויעלה את הכסף לירושלים, שנאמר [דברים יד כה]: "וצרת הכסף בידך והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו" דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: אינו צריך לחזור ולחלל את הפירות בכסף כדי להעלות את המעשר שני של דמאי לירושלים, אלא אם רוצה יעלו פירות עצמם ויאכלו בירושלים, כי הקילו בדמאי.

מבואר במשנה, כי רבי מאיר מיקל בפדיון מעשר שני של דמאי לחלל מטבע כסף על מטבע כסף, ומטבע כסף על מטבע נחושת.

שהרי במעשר שני ודאי וזו מחללינן באופן

כסף. אבל שיטת הר"ש והרע"ב [מעשר שני ב ו] שאפשר לחלל כסף על כסף, ומקשים הר"ש והרע"ב מדוע לוקח בסלע מעות נחושת, הרי

13. עיין תוספות לעיל נד ב ד"ה ולא.

1. כך שיטת רש"י שאי אפשר לחלל כסף על

כי עשו חכמים חיזוק לדבריהם כמו חיוב של תורה.

אמר רב יוסף: אף על פי שמיקל רבי מאיר בפדיונו של מעשר שני של דמאי, מכל מקום מחמיר הוא באכילתו לחייבו חומש כמו באוכל מעשר שני של תורה, ומשנתניו מדברת רק לענין אכילה.

והראיה שרבי מאיר מחמיר במעשר של דמאי לענין אכילה, דתניא⁽³⁾: **לא התירו ללוקח תבואה פירות מעם הארץ למכור דמאי בלא לעשר את התבואה והפירות אלא לפיטון** [סיטונאי] חבר המוכר בכמויות גדולות לחנוונים, רק לו בלבד התירו למכור בלא לעשר את הדמאי, והלוקח ממנו יפריש מעשרותיו, כי כולם יודעים שהסיטון לוקח מכמה עמי הארץ, שדרך הסיטון לקנות פירות מרובים מהרבה בעלי שדות.

אבל **ובעל הבית** חבר שיש לו גם יכול של עצמו, אם לוקח מעם הארץ, **בין כך ובין כך**

לכן מחלל תחילה את הסלע שבתערוכת על מעות נחושת, וכיון שלא התירו לחלל מעות של כסף על מעות של נחושת אלא בשעת הדחק, **לכן לא שיקיים בן** להשאיר את מעות הנחושת להיות מעשר שני, **אלא שחזור ומחללן** את מעות הנחושת **על הכסף**, כי להשאיר את מעות הנחושת כמעשר שני, בזיון מעשר הוא, ועוד, שהפרוטות מחללות⁽²⁾.

עד כאן דברי המשנה.

קתני מיהת גבי מעשר ודאי: כי מחללין מעות של כסף על מעות של נחושת מדוחק. משמע כי רק מדוחק — אין [כך], מחללין, אבל **שלא מדוחק** — לא מחללין אפילו על של נחושת.

ואילו גבי דמאי נתבאר ששיטת רבי מאיר כי מחללין מעות של כסף אפילו על מעות של כסף, אם כן מבואר שרבי מאיר מקל במעשר שני של דמאי שהוא רק מדרבנן, ואינו סובר

רש"י שאסור לחלל כסף על כסף, אבל הפני יהושע מקשה כי מהתוס' לעיל [מה א] מבואר שמותר לחלל כסף על כסף.

עוד מביא הפני יהושע, כי שיטת הרמב"ם [מעשר שני ו ב] שבאופן שנתערב מטבע המעשר, מותר לחלל כסף על כסף, ומה ששינוי כי לוקח בסלע מעות נחושת, היינו לחדש שאפילו באופן זה יכול לחלל, וכל שכן שיכול לחלל כסף על כסף.

2. כך פירש רש"י, וברמב"ם ביאר הטעם, לפי שהתורה אמרה [דברים יד כה]: "וצרת הכסף".

3. תוספתא דמאי פ"ג הלכה יג.

יכול לקחת את אחד משני הסלעים שנתערבו, ויאמר: אם זו של מעשר מוטב, ואם לא הרי השניה מחוללת עליה. ומתריצים, כי אם נתיר לו לקחת את אחד מהסלעים ולהתנות, יש לחשוש שמא יקח אחד מהם בלא תנאי. ועוד תירץ הר"ש, כי אמנם מדאורייתא מחללים כסף על כסף, אבל מדרבנן אין מחללים, כי אינו דרך חילול, ואפילו בשעת הדחק אינו מועיל [כיון ששניהם אותו סוג מטבע]. ובפירוש הרא"ש [למשנה שם] כתב, כי מה שמחללים סלע על סלע אחר, היינו סלע של מלך אחד על סלע של מלך אחר, אבל של אותו מלך אין מחללין, כי אין זה דרך חילול.

שיטת התוס' [ד"ה כסף וד"ה ויחזור] כמו

תרומה [כמו שתבאר הגמרא בהמשך], ובדמאי התירו אף לכתחילה לתרום מן הרע על היפה.

ואפילו אם הכרות שהוא מעשרן זו על זו היו עשויות **מדפוסים הרבה**, בצורות שונות, ויש מקום לחשוש שמא קנה הנחתום את הכרות מאנשים שונים, ואחד עישר ואחד לא עישר, ונמצא מעשר מן הפטור על החייב או מן החייב על הפטור, ולא חל שם מעשר על מה שהפריש, מכל מקום אין חוששים לכך בדמאי, ותולים לומר שהנחתום קנה את כל החיטים מאדם אחד, **דברי רבי מאיר**.

ואם אנו אומרים כי לדעת רבי מאיר עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה [לענין אכילה], אם כן **בשלמא** במפריש מעשרות דמאי מן הפת **הצוננת** שנאפתה אתמול על הפת **החמה** שנאפתה היום — אף על פי שהפת החמה יפה מן הצוננת, לא חוששים לכך, **כדברי אילעאי**.

דאמר רבי אילעאי: מניין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה — שנאמר [במדבר יח לב]: **"ולא תשאו עליו הטא בהרימכם את חלבו ממנו"**, ו"חלבו" הכוונה מן היפה [כמבואר בתמורה ה א], כלומר אם תרימו מן היפה לא תשאו חטא, אבל אם תרימו מן הרעה על היפה תשאו חטא, ואם מה שהרים תרומה מן הרעה על היפה **אינו קדש** והתרומה לא חלה — אם כן **נשיאת הטא למח(5)?**

— בין אם בא למכור בכמויות גדולות(4) לחנוונים כמו הסיטון, ובין אם בא למכור בכמויות קטנות כמו חנווני, **צריך לעשר** את הדמאי קודם שימכור, כי הלוקחים ממנו סבורים שהם מפירות ארצו, וכיון שהוא חבר — מחזיקים אותו בחזקת שעישר, ואוכלים בלא לעשר, **דברי רבי מאיר**.

וחכמים אומרים: אחד הסיטון ואחד בעל הבית שבא למכור בכמויות גדולות כדרך הסיטונאים — **מוכר, ושולח להבירו, ונותן לו במתנה, ואינו חושש**, שיש חזקה על כל המוכרים והנותנים בכמויות גדולות, שהם בחזקת שלא עישרו דמאי, והלוקח ומקבל מהם מעשר ואוכל.

רואים מהברייתא כי רבי מאיר מחמיר גבי אכילה, שבעל הבית צריך להפריש מעשר מדמאי כמו במעשר מן התורה, אף אם מוכר בכמויות גדולות, מחשש שמא יאכלו הלוקחים בלא לעשר.

מתיב מקשה רבינא:

שנינו במשנה בדמאי [פ"ה מ"ג]: הלוקח מן הנחתום ככרות של דמאי, **מעשר** — מפריש מעשרות דמאי מן הככר **החמה על הכיכר הצוננת**, כלומר מפת שנאפתה היום על פת שנאפתה אתמול, **ומן הצוננת על החמה**, ומפת שנאפתה אתמול על פת שנאפתה היום, ואף על פי שאסור לתרום מן הרע על היפה, היינו לכתחילה, אבל בדיעבד סובר התנא שהתורם מן הרע על היפה תרומתו

4. בדברים לחים, כגון: יין ושמן.

5. התוספות בקידושין [מו ב] מקשים למאן

4. במסכת דמאי [פ"ב מ"ה] נתבאר כי כמות גדולה היא: שלושה קבין [כג — ליטרים] — בדברים יבשים, ומידה הנמכרת בשוה דינר —

ושמואל שתירץ לו כי משנתינו דעת רבי מאיר היא שסובר כי עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה, והביא ראיה משליח שמסר את הגט ולא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם כתקנת חכמים, שלדעת רבי מאיר הגט לא חל, ונחשבת עדיין אשת איש, לא שפיר קא משני ליה, לא תירץ תירוץ טוב על הקושיא שהקשה רבי אלעזר בן פדת.

משום דקשיא ליה שהיה קשה לו לרבי אלעזר וכי עשו חכמים חיזוק בתרומת מעשר של דמאי שהיא קלה, שהרי אפילו תרומה ודאית אם אכלה זר אינו נענש אלא מיתה דבידי שמים, ומשני ליה שמואל, ושמואל תירץ לו, שחכמים עשו חיזוק לדבריהם גבי אשת איש, שעל איסור תורה שבה חייב מיתת בית דין, והיא חמורה.

וכיצד הוכיח שמואל ממה שעשו חכמים חיזוק גבי אשת איש, שחכמים עשו חיזוק

מכאן אנו לומדים לתורם מן הרעה על היפה כי אף על פי שאסור לתרום, שתרומתו תרומה.

אלא מה שאמר רבי מאיר, כי אפילו אם הככרות היו עשויות מדפוסים הרבה, יכול לעשרן מזו על זו, קשה, כי אם לדעתו חכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה, ליהוש דלמא אתי לאפרושי, נחשוש שמא יבוא להפריש מן החיוב על הפטור, ומן הפטור על החיוב, ובאופן זה לא חל שם מעשר על מה שהפריש? ומדוע רבי מאיר לא חשש לכך בדמאי, כמו שחוששים לכך גבי מעשר ודאי.

אמר אביי: רבי אלעזר בן פדת שהקשה לעיל על המשנה, שחייבה בתוספת חומש את האוכל תרומת מעשר של דמאי — שהיא תרומה רק מדרבנן, וכי חכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה, שפיר קא קשיא ליה.

הראשון], כי כיון שבכל התורה אומרים שהמעשה לא חל ובכל זאת לוקה, אם כן מדוע צריך פסוק מיוחד כאן, אלא ודאי הפסוק כאן בא לומר שכאן המעשה חל.

בחידושי הגר"ח [סטנסיל אות קפט] תירץ, שבתורם מן הרע על היפה אין האיסור בעצם מעשה ההפרשה מן הרע, אלא האיסור הוא מה שאינו תורם מן היפה, ואם היה אפשרות לאחר שהפריש מן הרע, לחזור ולתרום מן היפה לא היה עובר על איסור כלל, וזו היא קושית הגמרא, כי אם אינו קדוש הרי יכול לחזור ולתרום מן היפה, ואם כן לא עבר על איסור תורה.

רבינו יונה [בבא בתרא פד ב] מתרץ כי כך יש לפרש את הקושיא, אם אינו קדוש מדוע

דאמר בתמורה [ד ב] שאם עבר על איסור תורה, המעשה לא חל ואף על פי כן לוקה משום שעבר על דברי תורה, אם כן מה השאלה: נשיאת חטא למה, הרי הוא עבר על דברי תורה.

ומתרץ תוס' הרא"ש [קידושין מו ב ויבמות פט ב], כי גבי הפרשת תרומה לא שייך לומר שעבר על דברי תורה, כיון שאם אינו קדוש, אין כאן שם תרומה כלל, וההפרשה נחשבת סתם טלטול פירות ממקום למקום, ואינו נחשב שעשה מעשה של "בהרימכם". ובשיטה מקובצת [בבא בתרא פד ב] בשם תוספות הרא"ש מתרץ [בתירוצו השני], כי כיון שאינו קדוש לא עשה כלום, כי לא התכוון שיהיה תרומה, ונתנו לכהן כסתם מתנה.

עוד תירץ תוס' הרא"ש שם [בתירוצו

גם בתרומת מעשר של דמאי, **דלמא שאני** אולי שונה אשת איש שהחמירו בה חכמים כיון שיש באיסור שבה חיוב **מיתת בית דין** דחמירא.

ורב ששת שהקשה לשמואל מחילול מעשר שני של דמאי, כי מוצאים אנו שרבי מאיר הקל לחלל מטבע כסף על מטבע כסף, אף על פי שגבי מעשר שני ודאי אין מחללין מטבע כסף אפילו על מטבע נחושת אלא בשעת הדחק, ולא עשו חכמים חיזוק בחילול של דמאי, **לא שפיר קא מותיב ליה**, לא יפה הקשה לו.

דקאמרי אינהו מיתה, שהרי הם [רבי אלעזר ושמואל] שאמרו כי לדעת רבי מאיר עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה, דיברו על אופנים שעונשם בדאורייתא הוא מיתה [רבי אלעזר דיבר על זר האוכל תרומה, שעונשו מיתה בידי שמים, ושמואל דיבר על גט המתיר אשת איש, שעל איסור תורה שבה יש חיוב מיתה].

ומותיב והקשה **רב ששת** מחילול מעשר שני, [שלדעת רבי מאיר חכמים לא עשו בו חיזוק כשל תורה], שאיסורו איסור לאו — שאם לא חילל כדין, האוכלו חוץ לירושלים עובר רק על איסור **לאו**, **דכתיב** [דברים יב יז]: **"לא תוכל לאכל בשעריך"**. ויש מקום לחלק ולומר כי רק בדברים שעונשם בדאורייתא הוא מיתה, עשו חכמים חיזוק לדבריהם.

ולמאי דמותיב ולפי מה שהקשה **רב ששת** מחילול מעשר שני, שחכמים לא עשו בו

חיזוק כשל תורה — **רב יוסף שפיר קא משני ליה**, יפה תירץ לו, שאף על פי שהיקל רבי מאיר בפדיון מעשר שני של דמאי, החמיר באכילתו לחייבו חומש כמו במעשר שני של תורה.

אלא רבינא, שהקשה ממה שאמר רבי מאיר כי יכול הנחתום לעשר מכיכר אחת של דמאי על השניה אפילו היו עשויות מדפוסים הרבה, ולא עשו חכמים חיזוק כשל תורה לחשוש שמא הכיכרות הם מאנשים שונים, ואחד עישר ואחד לא, והוא מפריש מן על הפטור על החייב במעשר.

קשים דבריו, כי **עד דמותיב** שמקשה **מנחתום** שלדעת רבי מאיר לא עשו בו חכמים חיזוק כשל תורה. **לפייע ליה** שיביא לו ראיה, כי חכמים עשו לדבריהם חיזוק כשל תורה, מהמשנה שאחרי המשנה של נחתום, **מפלטר**, שהוא סיטונאי של ככרות, שקונה כמויות גדולות של כיכרות, ומוכרן לחנוונים ונחתומים.

דתנן שם [דמאי פ"ה מ"ד]: **הלוקח פת של דמאי מן הפלטר** — אם קנה כיכרות מדפוסים שונים, **מעשר** הוא **מן כל דפוס** ודפוס בנפרד, **דברי רבי מאיר**.

מבואר, כי רבי מאיר חושש במעשר דמאי שיבוא להפריש מן החיוב על הפטור, כמו במעשר של תורה.

אלא מאי אית לך למימר, אלא מה יש לך לומר, מדוע רבי מאיר חושש בפלטר שמא יבוא להפריש מן הפטור על החיוב, כי **פלטר**

צריך את הפסוק להשמיענו שחייב מיתה אם אוכלה, הרי זה טבל, ופשוט הוא שהאוכל טבל

מתרי תלתא גברא זבין, משנים שלושה אנשים קונה.

שאינ מיתתו אלא בידי שמים.

מתנתין:

אלו דברים שאין להם דין אונאה במקחם, ואם נתאנה המוכר או הלוקח אפילו ביותר מששית מן המקח, אינם יכולים לתבוע את האונאה.

ואלו הם: **העבדים, והשטרות, והקרקעות, וההקדשות** – גיזבר המוכר הקדש, או המוכר עולתו שנפל בו מום.

ובגמרא יתבאר מנין לומדים שבדברים אלו אין אונאה.

אין להן לעבדים, שטרות, קרקעות והקדשות, תשלומי כפל אם נגנבו.

ולא תשלומי ארבעה וחמשה, אם גנב שור או שה של הקדש וטבחו או מכרו, אינו חייב לשלם ארבעה צאן תחת השה וחמישה בקר תחת השור, שהואיל ופטור מכפל הרי אין

אם כן **נחתום נמי** שרבי מאיר לא חשש בו שיפריש מן הפטור על החיוב לא קשה, כי יש לומר שרבי מאיר סובר כי נחתום, כיון שאינו קונה הרבה יחד, אנו תולים שרק **מחד גברא הוא זבין**, מאדם אחד הוא קנה, ואותו אדם שקנה ממנו עשה ככרות בדפוסים שונים⁽⁶⁾.

רבא אמר: שמואל שפיר קא משני ליה, יפה תירץ לו לרבי אלעזר בן פדת להוכיח מגט לזר האוכל תרומה של דמאי, שחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה, ואף על פי שבגט יש איסור אשת איש שחיובו מיתה בידי אדם, ובתרומה, זר האוכלה חייב מיתה רק בידי שמים, מכל מקום **שם מיתה בעולם**, ואם מצינו שחכמים עשו חיזוק לדבריהם בדבר שחייבים על איסור תורה שלו מיתה, יש לומר שעשו חיזוק בכל הדברים שחייבים על איסור תורה שלהם מיתה, ואפילו בדבר

חייב מיתה.

6. רש"י פירש, שפלטור הוא כמו סיטונאי בתבואה, שלוקח הרבה ככרות ומוכר לחנוונים ונחתומים, כלומר: נחתום הוא מי שמוכר מעט לחם שקנה מהפלטור, ופלטור מוכר הרבה לחם, ושניהם אינם אופים בעצמם.

הרש"ש מביא את פירוש הרע"ב [דמאי ה ד] שפירש, נחתום הוא הלוקח תבואה מהשוק, טוחן ולש ואופה. ופלטור הוא הלוקח מהרבה נחתומים ומוכר להרבה חנוונים. וכן מפרשים תוס' רבינו פרץ והריטב"א כאן, והתורת חיים מביא שכן מפרשים הר"ש והרמב"ם.

התוס' רבינו פרץ והריטב"א מקשים לפי רש"י שמפרש כי הנחתום לוקח מהפלטור, אם כן איך יתכן שהלוקח מנחתום יכול לעשר מדפוס אחד על השני, ואילו הלוקח מהפלטור צריך לעשר מכל דפוס, הרי הנחתום קונה מהפלטור. ולכן הם מפרשים להיפך, כי הנחתום אופה את הככרות, ומוכרם לפלטור, ולכן הנחתום שקונה את התבואה מאדם אחד אינו צריך לעשר מכל דפוס, והפלטור שקונה ככרות מכמה נחתומים צריך לעשר מכל דפוס.

המהר"ם שיף מתרץ, כי לפי רש"י מה שתירצו בגמרא שנחתום קונה מאדם אחד, הכוונה כי תולים שלקח מאיש אחר [מבעל

או נגנבו או אבדו, חייב להביא אחרים תחתיהם, והיינו באופן שהקדיש את הקרבן בלשון: "הרי עלי קרבן".

אם נפל בהם מום ומכרם יש להן דין אונאה, כי הואיל וחייבים הבעלים באחריותם הרי הם כנכסיהם, וקוראים בהם: "אל תונו איש את אחיו".

ושאינו חייב באחריותו, אם מתו או נגנבו או אבדו אינו צריך להביא אחרים תחתיהם, והיינו באופן שהקדישם בלשון: "הרי זו קרבן".

אם נפל בהם מום ומכרם באונאה, אין להן

כאן אלא שלושה וארבעה, והתורה אמרה ארבעה וחמישה, ולא שלושה וארבעה. [וגבי עבדים, שטרות וקרקעות, לא שייך כלל תשלומי ד' וה', כי תשלום זה נאמר רק בשור ושה שגנבו וטבחו או מכרו].

שומר חנם שנמסרו לו עבדים או שטרות או בהמת הקדש לשמירה ואבדו, או שנמסרה לו קרקע לשמור ונתקלקלה, אינו נשבע עליהם שלא פשע בשמירתם⁽⁷⁾, ונושא שכר, ושומר שכר אינו משלם אם נגנבו או אבדו.

רבי שמעון אומר:

ב-11 קדשים שהוא חייב באחריותו — שאם מתו

הבית] ולא מפלטו.

7. נחלקו הראשונים האם שומר חנם חייב לשלם באופן שפסע:

שיטת הרמב"ם [שכירות ב ג] שחייב לשלם, כי כל הפושע הרי הוא כמזיק בידיים. וכתבו המגיד משנה והריטב"א כי הרמב"ם דייק כן מלשון המשנה, שכתוב: שומר חנם אינו נשבע, ולא כתוב אינו משלם, משמע שחייב לשלם. וכתבו המגיד משנה, הרמב"ן והנמוקי יוסף שכן משמע מלשון רש"י [ד"ה אינו נשבע] שפירש כי לא הזקינתו תורה לישבע עליהם, משמע שדווקא להשבע אינו חייב אבל לשלם חייב.

התוס' [לקמן זו ב] חולקים וסוברים ששומר חנם ואפילו שומר שכר שפשעו פטורים מלשלם, וכן כתב הרמב"ן והריטב"א בשם תשובת הרי"ף, שהתורה מיעטה קרקעות ועבדים ושטרות מכל הפרשה [וכן כתב המהרש"ל]. ומה שכתוב במשנה: שומר חנם אינו נשבע, ושומר שכר אינו משלם, מבארים הרמב"ן והריטב"א שהמשנה נקטה מה שהוזכר בפרשה במפורש. סברת הרמב"ם שחייב, הוא משום שכל

פושע נחשב מזיק, ואין הברל בין מזיק מטלטלין למזיק קרקע. הראב"ד [בהשגותיו לרמב"ם] והרא"ש [נז ב], מקשים אם פושע נקרא מזיק, מדוע יש מאן דאמר [רבינא לקמן זה א] שפשיעה בבעלים פטור, וכן פסק הרמב"ם בעצמו [שכירות א ג]. ומזה ראה שאינו נחשב למזיק בידיים, אלא שומר שפשע בשמירתו, וכבעלים התורה פטרותו.

הש"ך [סימן סו קכו] והברכת שמואל [ב"ק סימן לב ד וב"מ סימן מז] בשם הגר"ח מתרצים, כי דווקא שומר שחייב לשמור, אם פשע חייב מדין מזיק [כי הוא נחשב כמסלק שמירה ממון חברו שחייב מדין גרמי. עיין קהילות יעקב סימן לד], וכשבעליו עמו נתמעט שאינו שומר, ולכן אי אפשר לחייבו מדין מזיק, מה שאין כן קרקעות ושטרות נתמעטו מתשלומין ולא נתמעטו מדין שמירה, ולכן אם פשע ולא שמר חייב מדין מזיק.

הנתיבות המשפט [רצא לד] חולק על הש"ך וסובר להיפך, שפטור קרקעות ושטרות הוא על השמירה, והפטור של בעליו עמו הוא מדין התשלומין, ולכן כתב הנתיבות המשפט